

جامعه مدنی: افق‌ها و فروبستگی‌ها

گفتگوی اختصاصی ارغنون هامون با
دکتر شروین وکیلی؛ جامعه‌شناس، تاریخ‌نگار و
استطوره‌پژوه معاصر ایرانی

ارغنون هامون: جامعه مدنی در ایران با چه چالش‌هایی مواجه است؟
دکتر وکیلی: اگر بخواهم در یک جمله پاسخ بدهم، می‌گویم جامعه‌ی مدنی
چالش‌های همیشگی و عادی خود را دارد، آنچه در ایران ویژه است، چالش دولت با
جامعه‌ی مدنی است، که به نظرم از نقطه‌ی بی‌بازگشت عبور کرده است.

چرا جامعه مدنی در ایران با چالش‌هایی مواجه است؟

در پاسخ به این سؤال، باید به این نکته توجه کرد که جامعه مدنی در ایران با چالش‌هایی مواجه است که ریشه در ساختارهای تاریخی و فرهنگی دارد. یکی از چالش‌های اصلی، ضعف نهادی است. در حالی که در کشورهای توسعه‌یافته، نهادهای مدنی مانند انجمن‌ها، تشکلات و سازمان‌های مردم‌نهاد به‌طور گسترده فعالیت می‌کنند، در ایران این نهادها اغلب ضعیف و ناهماهنگ هستند. این امر به دلیل محدودیت‌های قانونی، کمبود منابع مالی و عدم حمایت دولتی است. علاوه بر این، فرهنگ‌های سنتی و سلسله‌مراتبی نیز می‌تواند مانع از شکل‌گیری یک جامعه مدنی پویا باشد. در این فرهنگ‌ها، نقش دولت و حاکمان مطلق‌تر است و مشارکت مردمی در تصمیم‌گیری‌ها محدودتر است. همچنین، نبود یک طبقه متوسط قوی که بتواند به‌طور مستقل فعالیت کند، یکی از دلایل دیگر ضعف جامعه مدنی است. در نتیجه، جامعه مدنی ایران با چالش‌های متعددی مواجه است که نیازمند توجه و اقدام جدی است.

چگونه می‌توان جامعه مدنی را تقویت کرد؟

تقویت جامعه مدنی نیازمند رویکردی چندوجهی است. اولاً، اصلاح قوانین و مقررات برای حمایت از نهادهای مدنی و تسهیل فرآیندهای ثبت‌نام و فعالیت آنها ضروری است. ثانیاً، سرمایه‌گذاری در آموزش و توانمندسازی افراد جامعه می‌تواند به افزایش آگاهی و مشارکت مدنی کمک کند. همچنین، تقویت ارتباط بین نهادهای مدنی و دولت می‌تواند به حل مشکلات مشترک و بهبود خدمات دولتی منجر شود. در نهایت، حمایت از فرهنگ‌های مشارکتی و دموکراتیک می‌تواند به شکل‌گیری یک جامعه مدنی پویا و تاب‌دار کمک کند.

